

Nové Hradky

Kraj: Jihočeský

Správní obvod: Trhové Sviny

Nadmořská výška: 541 m n. m.

Počet obyvatel: 2 447

Adresa URL: www.novehrady.cz

Okres: České Budějovice

GPS souřadnice: 48.789631N, 14.778385E

První pís. zmínka: 1279 (745 let)

PSČ: 373 33

Historie obce Nové Hradky

Existence Nových Hradů je doložena listinou z 21.5.1279, kde je mezi svědky uveden mimo jiné Hogyrius de Gretzen neboli Ojř z Nového Hradu, příslušník rodu Vítkovců (znám také jako Ojř ze Svin), který v letech 1284-89 zastával úřad nejvyššího komořího království Českého. Město se nachází přímo na česko rakouském pomezí. Zprvu jako strážní bod při vstupu do Českého království, později tu vzniklo důležité panské sídlo, u něhož vzniklo městečko s převahou německy mluvícího obyvatelstva.

Počátkem 14.stol. patřilo město pánům z Landštejna. Za vlády Viléma z Landštejna došlo dne 24.10.1339 k důležitému doměření a potvrzení hranic mezi panstvím Weitra a Nové Hradky. Roku 1341 dal nový majitel svůj hrad s panstvím v ušlechtilé manství králi Janovi Lucemburskému. Po smrti Viléma z Landštejna připadly Nové Hradky jeho synovi Vítkovi z Landštejna. Protože nebyl v té době plnoletý, spojil se se svým bratrem Ojřem, který se díky tomu uváděl jako pán na Nových Hradech. Vítek později svého bratra opustil a rozhodl se roku 1359 prodat město bratrům Petrovi, Joštovi, Oldřichovi a Janovi z Rožmberka za 7 093 kop a 63 grošů.

Rožmberkové za tuto cenu získali hrad a město Nové Hradky, polovinu městečka Stropnice, 2 díly městečka Svin s celou tvrzí a patronátním právem nad kostelem a farou, vsi Údolí, Štípton, Byňov, Krčín, Bukovou, Žár a Borovany s patronátním právem. Kupní cena byla splácena až do r.1363. Rožmberkové novohradské panství značně rozšířili a propůjčili mu výsady téměř stejné jako u královských měst.

Za vlády Oldřicha II. z Rožmberka, který postavil silnou protihusitskou stranu, postihlo město velké neštěstí. V květnu 1425 přitáhli k městu husité pod vedením tábořského hejtmána Jana Hvězdy z Vícemilic, dobyli jej a celé vypálili včetně hradu. Obnoveno bylo o 10 let později a stalo se opět plnohodnotnou součástí rožmberského obranného systému.

Dne 11.října 1488 udělil král Vladislav II. Jagelonský městu právo konání týdenního trhu v pondělí a dva výroční trhy. Dále měli od města nesměl nikdo vařit a čepovat pivo, zřizovat nové krčmy a nesměl se tam usadit žádný řemeslník. Městu povolil užívat jeho starý znak a r. 1491 propustil město z manství.

Jako jedenáctý v pořadí se r. 1551 ujal vlády nad rožmberským panstvím Vilém z Rožmberka. Za jeho vlády vznikla kolem r. 1589 sklárna „Na Vilémově hoře“, která produkovala pod dohledem Italů žádané benátské sklo. Od této doby až do 19. stol. vzniklo na novohradském panství mnoho dalších sklářských hutí. Na panství působil i Jakub Krčín z Jelčan při zakládání a rozšiřování

rybníků, budování stok či zakládání ovčínů. Roku 1592 zdědil panství poslední Rožmberk Petr Vok, který nechal pod dohledem mistra Antonia Canevaleho opravit a zpevnit hrad a 1602 přikoupil statek Žumberk. Roku 1611 přešly Nové Hradý s dalším rožmberským majetkem na základě dědických dohod do držení Jana Jiřího ze Švamberka, později jeho syna Petra. Po vypuknutí stavovského povstání se tento přidal na stranu vzbouřenců a za to mu císařské oddíly několikrát vyplnily panství, Nové Hradý nevyjímaje. V březnu 1619 vtrhl do Čech císařský generál Henri Duval Dampierre, který obsadil město. Hrad nedobyl, město však vyplnil, vypálil a odtáhl. V června 1619 dorazil do města císařský generál Karel Bonaventura hrabě Buquoy, bez boje vstoupil do vyplněného města a tady narazil na tuhý odpor 300ti členné stavovské posádky ovládající hrad. Bojovalo se celou noc až do doby, kdy se hrabě rozhodl vyjednávat. Buquoy slíbil stavovským bezpečný odchod. Petrovi ze Švamberka byl veškerý majetek zabaven a 6.2.1620 věnoval císař Ferdinand II. panství Nové Hradý s dalším majetkem (např. statky Žumberk, Cuknštejn) svému úspěšnému vojevůdci hraběti Buquoyovi za prokázané služby a jako náhradu za vynaložené náklady. Od roku 1620 se panství dědilo v rodině Buquoyů. Po Karlovi Albertovi nastoupil Ferdinand Karel za něhož se opravily městské hradby a r. 1677 založil klášter, r. 1708 se začal stavět honosný barokní kostel Nanebevzetí Panny Marie v Dobré Vodě, kde byl objeven léčivý pramen. Jedním z nejvýznamnějších příslušníků rodu byl hrabě Jan Nepomuk, za jehož působení panství zaznamenalo prudký rozmach ve sklářské výrobě - vznikaly nové hutě (Janovy Hutě, Jiříkovo Údolí). Hrabě se snažil osidlovat odlehlejší části Novohradska, zaměřil se i na využití dřeva, byly zakládány mlýny, hamry, lihovary, vznikaly hájovny, obory, bažantnice a v r. 1796 bylo založeno lesnické učiliště na Jakuli. V přímé blízkosti města byl budován anglický přírodní park, zlepšila se úroveň školství, nechal opravit starý hrad a začal se stavbou nového zámku na okraji města (1801-1810). Revoluční rok 1848 přinesl řadu změn. Především zaniklo Novohradské panství a Nové Hradý se staly městem se suverénní samosprávou, v jehož čele stál občaný volený osmnáctičlenný městský výbor se starostou. Od r. 1850 město mělo i vlastní c.k.okresní soud, podléhalo okresnímu hejtmánství v Kaplici. R. 1855 bylo zřízeno petrolejové osvětlení města. Demokratické monarchie přála zakládání nejrůznějších spolků. Do konce osmdesátých let jich vzniklo 23. Jako první na Českobudějovicku tu vznikl sbor dobrovolných hasičů, nad nimiž převzal patronát hrabě Buquoy. Působilo tu i sedm církevních bratrstev. Roku 1906 postihl město rozsáhlý požár. Shořelo 16 objektů, poškozena byla radnice a rezidence. Městu finančně pomohl hlavně hrabě Buquoy, českobudějovický biskup Říha, Jeho Veličenstvo císař František d' Este, který do Nových Hradů velmi rád zajížděl, a řada dalších úřadů a firem. Po skončení 1.světové války obsadily město československé jednotky. Do zastupitelstva a okresní správní komise byli delegováni Češi. O rok později zde vznikl Sokol, otevřena Česká jednotřídní škola, 1923 postaven Český dům - centrum českého kulturního života města. Roku 1925 proběhla na Buquoyském velkostatku pozemková reforma, část majetku připadla státu. V roce 1930 při sčítání lidu zde žilo 845 Němců a 351 Čechů. Ačkoli zde byla roku 1938 postavena česká škola, v říjnu téhož roku připadly Nové Hradý s okolím k Hitlerově Velkoněmecké říši. Řada Čechů z města odešla, zbylí novohradští muži museli do války. V květnu 1945 dorazili do města ruští vojáci, v červenci se ustanovila devítičlenná místní správní komise, v říjnu vznikl městský národní výbor. Na základě Benešových dekretů byl hrabě Karel Jiří Buquoy prohlášen za zrádce a kolaboranta, stát zkonfiskoval jeho majetek, zabavil i majetek německých občanů, kteří museli na podzim r.1946 opustit své domovy. Na Novohradsko pak začali přicházet Češi

z vnitrozemí, Slováci, Rumuni.

Až do r.1947 zůstala ve městě vojenská posádka. Normálnímu životu ve městě uškodil zákon o ochraně hranic z r.1951, kdy Nové Hradky byly v těsné blízkosti pohraničního pásma a platil tu ztížený režim pro pobyt osob.

Po roce 1989 se začíná odvíjet nová etapa města, kdy se do něj vrací návštěvníci a turisté zájemající se o místní kulturní a historické dědictví a chtějí poznat kraj hlubokých lesů, malebných údolí, luk a třpytících se vodních hladin, kraj s relativně zachovalou přírodou.

